

WELZIJSBAROMETER

BRUSSELS RAPPORT INZAKE ARMOEDE EN SOCIALE EN GEZONDHEIDSONGELIJKHEDEN 2025

Samevatting

WELZIJSBAROMETER 2025: SAMENVATTING

De Welzijnsbarometer, die jaarlijks of tweejaarlijks wordt gepubliceerd, vormt het kwantitatieve luik van het Brussels Rapport inzake armoede en sociale en gezondheidsongelijkheden. De Barometer presenteert een reeks indicatoren die betrekking hebben op verschillende aspecten van armoede in het Brussels gewest. Hij legt de socio-economische situatie van de Brusselaars bloot en dit transversaal over verschillende levensdomeinen: demografie, inkomens, arbeid, onderwijs, gezondheid, huisvesting en maatschappelijke integratie en participatie. Ook de demografische context wordt voorgesteld in de Barometer.

Deze samenvatting is opgebouwd uit drie: (1) Sociale situatie: kerncijfers en evoluties (2) Gezondheid en gezondheidsongelijkheden (3) Uitdagingen voor Brussel.

De volledige Barometer is beschikbaar op de website van het Observatorium: <https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-welzijn-van-brussel>

1. SOCIALE SITUATIE: KERNCIJFERS EN EVOLUTIES

Op 1 januari 2024 telde het Brussels gewest officieel 1.241.175 **inwoners**. Dat aantal blijft aangroeien sinds het einde van de jaren 90. Daarnaast verblijven in het Brussels gewest ook een groot aantal mensen die niet in de officiële bevolking worden meegerekend: studenten die er niet zijn gedomicilieerd, asielzoekers, diplomaten en hun gezinsleden, maar ook en vooral mensen zonder geldige verblijfspapieren. Die groep, die niet voorkomt in de officiële statistieken, leeft in zeer precare omstandigheden. In een VUB-studie (2023) wordt het aantal **mensen zonder geldige verblijfspapieren** geschat op 112.000 in België, waaronder ongeveer 52.000 in het Brussels gewest (dit is om en bij de 4 % van het totale aantal inwoners van het gewest).

Het OCMW kan tussenkomen in de medische kosten van deze bevolkingsgroep via dringende medische hulp (DMH). Als we ons baseren op de verdeling van de DMH's per Brusselse gemeente en de schatting van de VUB voor het gewest, zou het aandeel mensen zonder geldige

verblijfspapieren in sommige gemeenten zoals Brussel-Stad en Sint-Gillis kunnen oplopen tot 7-8 % van het totale aantal inwoners.

Binnen de officiële bevolking van het Brussels gewest stellen we enkele opvallende demografische kenmerken vast. De inwoners zijn er gemiddeld **jonger dan in de andere twee gewesten (verhoudingsgewijs meer kinderen en jongvolwassenen), maar het aantal ouderen neemt toe** (wat voor 2010 in Brussel niet het geval was). De demografische prognoses gaan uit van een stijging met 13 % van het aantal 65-plussers tegen 2034, wat neerkomt op ongeveer 20.000 personen extra.

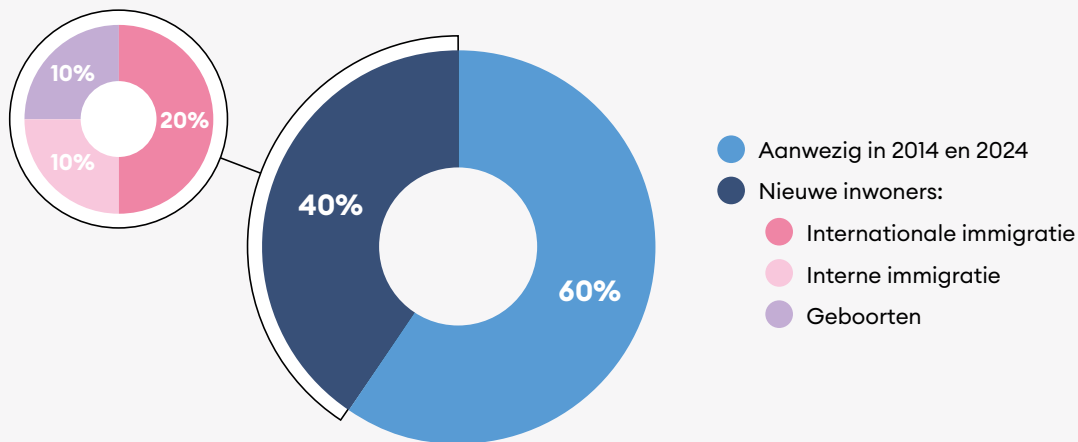
Brussel onderscheidt zich ook door zijn **multiculturele** karakter: 37 % van de bevolking heeft een buitenlandse nationaliteit (waarvan twee derde afkomstig is uit een EU 27-land) en 78 % van de inwoners heeft een buitenlandse herkomst.^[1]

De migratiebewegingen brengen **grootschalige demografische verschuivingen** met zich mee: van alle inwoners van het Brussels gewest op 1 januari 2024 woonde er slechts 60 % al in 2014 in de hoofdstad. Het aandeel 'nieuwe inwoners',

¹ Dat is de optelsom van mensen met een buitenlandse nationaliteit, met een buitenlandse geboortenationaliteit en mensen met minstens één ouder met een buitenlandse geboortenationaliteit.

1

Aandeel nieuwe inwoners in 2024 (ten opzichte van 2014) en aandeel inwoners die reeds 10 jaar in het Brussels gewest wonen

Bron: BISA, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

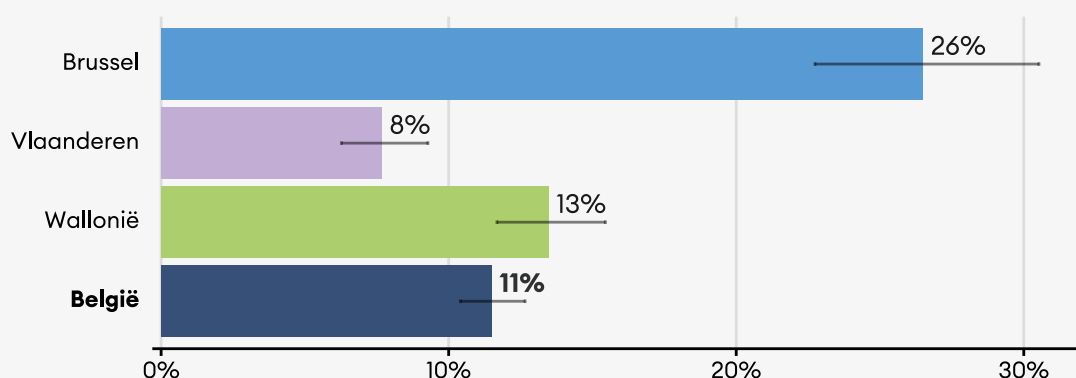
dat er tien jaar eerder (op 1 januari 2014) nog niet woonde, bedraagt dus 40%. Van die nieuwe inwoners is meer dan de helft afkomstig uit internationale immigratie, een vierde uit een ander Belgisch gewest en het resterende vierde betreft geboorten **1**. Als we 20 jaar teruggaan in de tijd, blijkt dat bijna twee derde van de bevolking van 2024 nog niet in het Brussels gewest woonde in 2004.

De indicatoren voor **financiële armoede** tonen aan dat een groot deel van de inwoners van het Gewest een laag inkomen heeft. Uit de gegevens van 2023 (EU-SILC-enquête 2024) blijkt dat 26% van de Brusselse bevolking zich tevreden

moet stellen met een inkomen lager dan de armoederisicogrens (€ 1520 per maand voor een alleenstaande en € 3191 per maand voor een koppel met twee kinderen), tegenover 8% in Vlaanderen en 13% in Wallonië **2**. Dat hoge percentage mensen in armoede in het Brussels gewest blijft al twintig jaar relatief stabiel, met schommelingen van jaar tot jaar, maar binnen een vork van 25% tot 35%. Aangezien er sprake is van grootschalige bevolkingsbewegingen (zie hierboven) kan hierbij wel worden gesteld dat de mensen die in armoede leven vermoedelijk slechts deels dezelfde zijn over de jaren heen.

2

Armoederisicocijfer, België en gewesten, 2024

Bron: SILC 2024, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

We gebruiken het door Statbel ontwikkelde ‘administratief equivalent beschikbaar inkomen’ om het **armoederisocijfer per gemeente** te berekenen (aan de hand van administratieve gegevens). Daaruit blijkt dat de armoedecijfers binnen het Brussels gewest schommelen tussen 9 % in Sint-Pieters-Woluwe en meer dan 30 % in Molenbeek en Sint-Joost **3**.

In het Brussels gewest is niet alleen het aandeel mensen onder de armoederisocogrens hoger dan in Vlaanderen en Wallonië, maar is ook het inkomen van de armste groepen lager en dat van de rijkste inwoners iets hoger (volgens de gegevens van de SILC-enquête) dan in de twee andere gewesten. De **inkomensongelijkheid** is in Brussel met andere woorden bijzonder uitgesproken. De Gini-coëfficiënt, die de inkomensongelijkheid meet tussen individuen, ligt dan ook hoger in het Brussels gewest dan in de twee andere gewesten, maar is ook hoger dan in de andere grote Belgische steden.

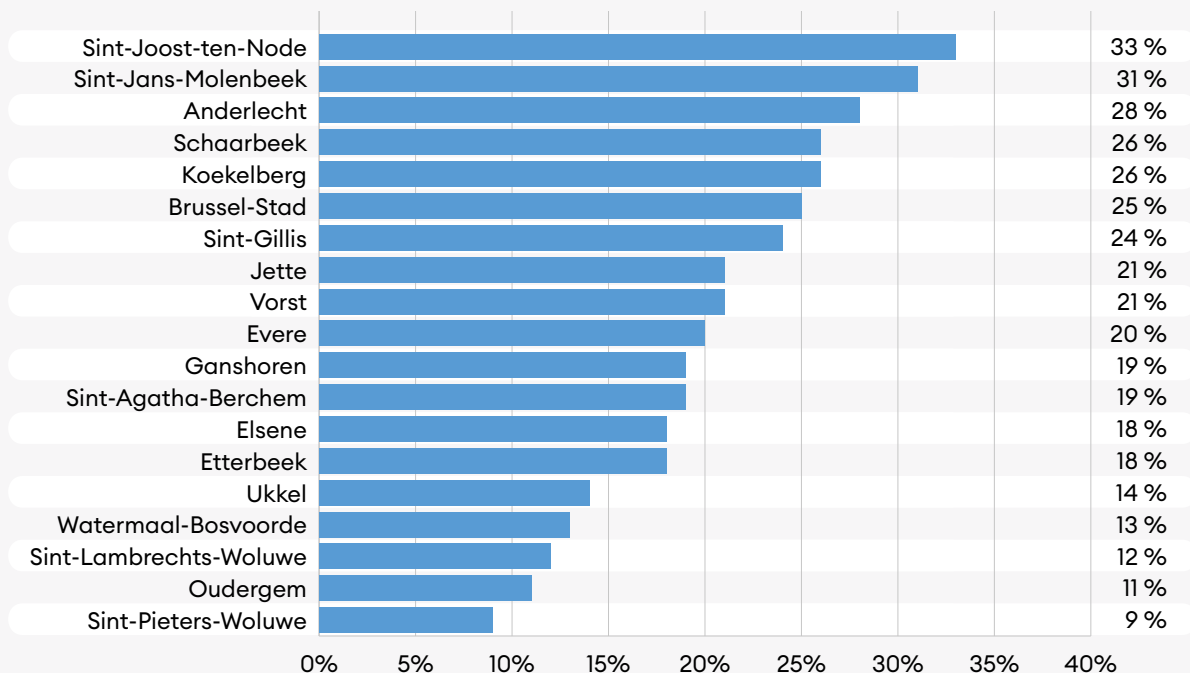
We analyseerden **het profiel van de Brusselse inwoners volgens hun inkomensniveau** (op basis van de EU-SILC-enquête). Mensen met een laag inkomen zijn vaker alleenwonend of deel uitmakend van een eenoudergezin of van een kroostrijk gezin (drie kinderen of meer), in vergelijking met mensen met een hoog inkomen. Ook de verschillen in herkomst en nationaliteit

zijn zeer uitgesproken: van de 20 % Brusselaars met de laagste inkomens is de overgrote meerderheid Belg van niet-Europese herkomst of met een niet-Europese nationaliteit (niet-EU 27). De meerderheid binnen de 20 % rijkste inwoners is afkomstig uit een EU 27-land of is een Belg van Belgische herkomst. Als we kijken naar het equivalent gemiddeld inkomen volgens herkomst of nationaliteit, is dat van inwoners met een Europese nationaliteit het hoogst en dat van Belgen van niet-Europese herkomst het laagst.

De Barometer maakt ook gebruik van fiscale statistieken die inzicht geven in het belastbaar inkomen (de belastbare basis) van de bevolking. Let wel: sommige inkomens zijn niet belastbaar of zijn dat niet in België. Het aandeel van de bevolking dat in een huishouden leeft met een **netto belastbaar inkomen van nul** ligt aanzienlijk hoger in het Brussels gewest dan op nationaal niveau. Dit kan gaan om begunstigden van een niet-belastbare sociale uitkering (zoals een leefloon of een tegemoetkoming voor personen met een handicap), maar ook – aan het andere uiterste van de sociale realiteit in Brussel – om internationale ambtenaren bijvoorbeeld. Deze oververtegenwoordiging in het Brussels gewest wordt dus mede verklaard door de grote en gecombineerde aanwezigheid van personen die in armoede leven en uit internationale ambtenaren.

3

“Administratief” armoedecijfer voor de Brusselse gemeenten, 2023

De **lage fiscale inkomenscategorieën** zijn sterker vertegenwoordigd in het Brussels gewest dan in België in zijn geheel. Het belastbaar inkomen is er de afgelopen 20 jaar gedaald ten opzichte van het Belgische gemiddelde. In 2000 lag het gemiddelde belastbaar inkomen per Brusselse inwoner 10 % lager dan op nationaal niveau; in 2022 liep het verschil al op tot 20 % in het nadeel van Brussel. De mediane inkomens liggen gemiddeld hoger in de randgemeenten van het Brussels gewest, in Waals- en Vlaams-Brabant, waar heel wat pendelaars wonen die in Brussel werken.

Binnen het Brussels gewest wonen de personen met zeer lage inkomens voornamelijk in de **'arme sikkels'** (een sikkelvormige zone ten westen en ten noorden van het stadscentrum), en dit al sinds meerdere decennia. Ook wijken met veel sociale huisvesting, die verspreid liggen over het Gewest, worden gekenmerkt door erg lage inkomens. De inkomens liggen algemeen genomen het hoogst in de tweede kroon van het zuidoostelijke kwadrant van het Gewest, met

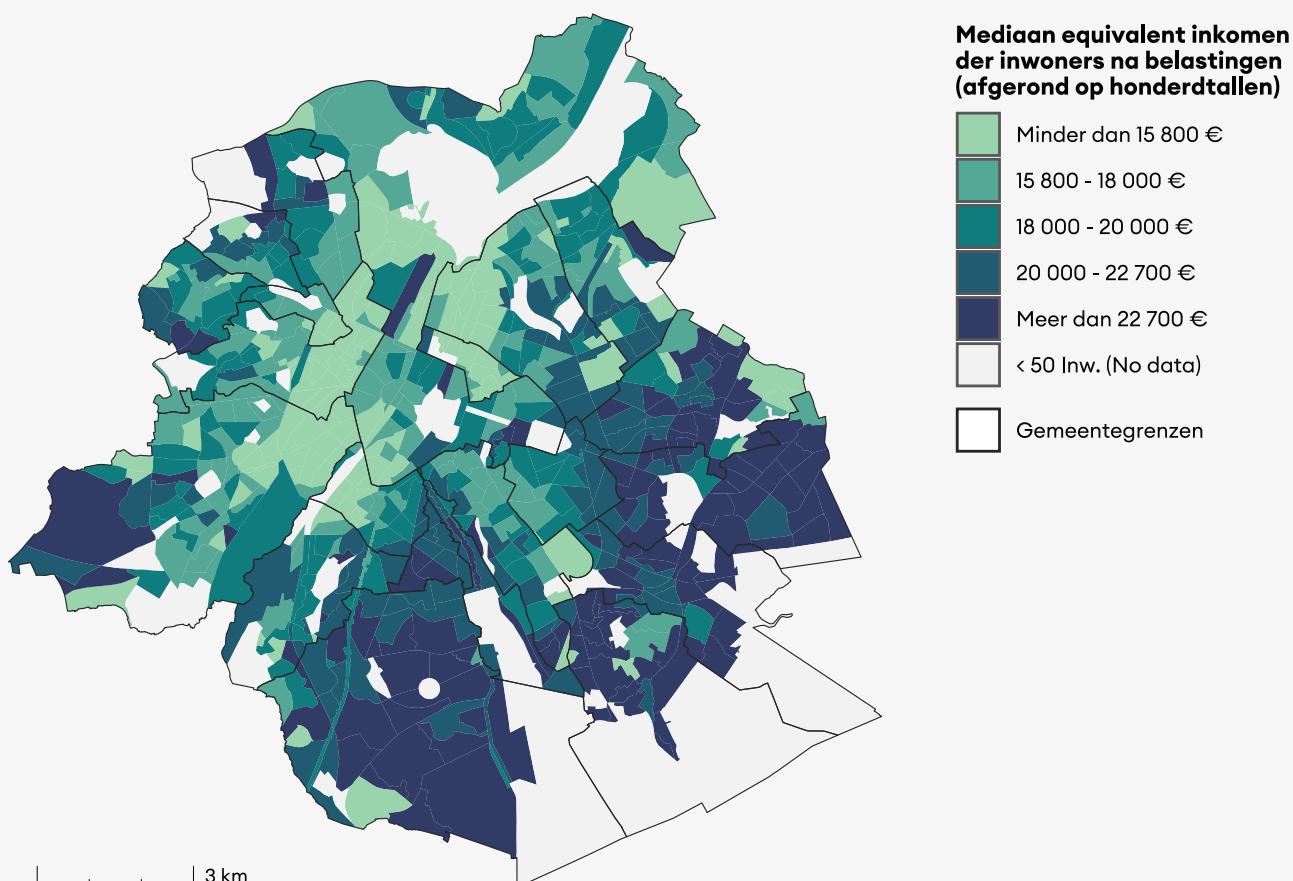
uitzondering van de sociale woonwijken. Wijken in de westelijke tweede kroon worden gekenmerkt door intermediaire inkomens

4

De evolutie van de inkomens van de bevolking per wijk en per gemeente in het Brussels gewest werd bestudeerd voor de periode 2012-2022 **5**. Hieruit blijkt dat over het algemeen het mediane equivalent inkomen in de eerste kroon is toegenomen, vooral langs het kanaal ter hoogte van de arme sikkels (dat desondanks wel een van de armste gebieden in de hoofdstad blijft). Er wordt ook een toename vastgesteld in een aantal rijkere sectoren, vooral in het zuidoostelijke kwadrant van de tweede kroon. De mediane inkomens nemen daarentegen af in heel wat statistische sectoren in de tweede kroon, voornamelijk in het noorden en westen van het gewest, maar ook in het oosten, meer bepaald in sectoren gevuld met sociale huisvesting. Bij de interpretatie van deze evoluties dient rekening gehouden te worden met de bevolkingsbewegingen (inkomend en uitgaand)

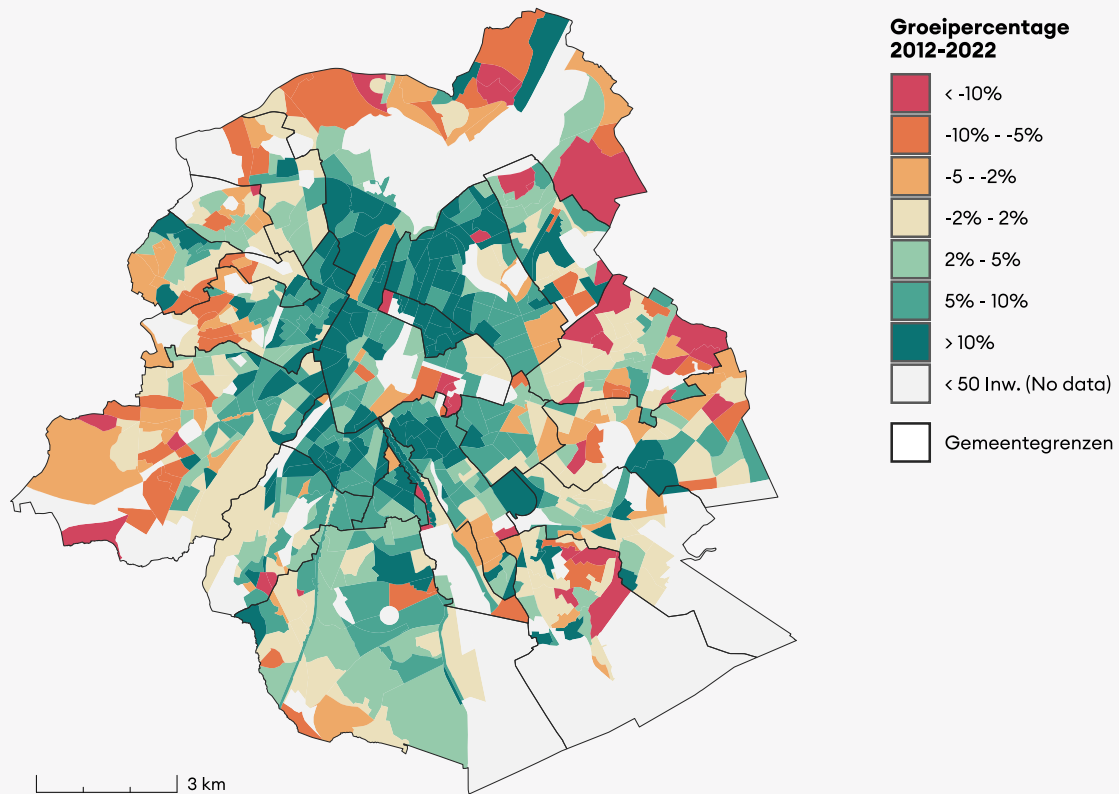
4

Mediaan equivalent inkomen van de inwoners na belasting, per statistische sector, Brussels gewest, inkomens 2022

5

Evolutie in reële termen (inflatie geneutraliseerd) van het mediaan equivalent inkomen na belasting per inwoner per statistische sector, in %, Brussels gewest, inkomens 2012-2022

Bron: BISA; Statbel, Rijksregister en Fiscale statistieken. Kaart: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

die de socioeconomische structuur van een statistische sector kunnen veranderen.

Ongeveer een vijfde van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) in het Brussels gewest ontvangt een bijstandsuitkering of een vervangingsinkomen, waarvan de meeste minimumbedragen onder de armoederisicogrens liggen. Het verschil met de armoedegrens is de laatste jaren evenwel kleiner geworden, maar blijft toch aanzienlijk, vooral voor samenwonenden en personen met een gezin ten laste. Daarnaast hebben zes op de tien kinderen in het Brussels gewest recht op een sociale toeslag bij de kinderbijslag (op basis van het nieuwe systeem dat in 2020 werd ingevoerd). In de gemeenten Sint-Joost-ten-Node en Sint-Jans-Molenbeek gaat het om bijna 8 op de 10 kinderen.

Hoewel het percentage mensen dat van een uitkering of een vervangingsinkomen leeft de afgelopen jaren stabiel is gebleven, is de **aard van deze inkomens in evolutie**: tussen januari 2013 en januari 2025 noteerde het Brussels gewest **een sterke stijging van het aantal personen met een OCMW-leefloon (+66 %)**, terwijl het aantal personen met een werkloosheidsuitkering (of inschakelinguitkering) in dalende lijn ging (-35 %). Het aantal arbeidsongeschikte mensen (invaliditeit) nam ook aanzienlijk toe (+67 % tussen 2013 en 2023). In januari 2025 ontving 5,8 % van de Brusselaars tussen 18 en 64 jaar een leefloon, 6,4 % een werkloosheidsuitkering (of inschakelingsuitkering), 2,5 % een inkomensvervangende tegemoetkoming en/of integratietegemoetkoming (voor mensen met een handicap) en 5,4 % een invaliditeitsuitkering.^[2]

2 Cijfer voor invaliditeit van 2023.

De stijging van het aantal jongvolwassen leefloners (18-24 jaar) die bij het OCMW aankloppen en de daarmee gepaard gaande daling van het aantal begunstigden van een inschakelingsuitkering (RVA) zijn nog meer uitgesproken. Tussen januari 2013 en januari 2025 is het aantal jongvolwassen begunstigden van een leefloon verdubbeld, meer bepaald van 8 511 naar 17 116 in 12 jaar tijd. Een deel van de stijging van het aantal leeflonen in deze leeftijdscategorie betreft studenten. In dezelfde periode daalde het aantal begunstigden van een werkloosheids- of inschakelingsuitkering in deze leeftijdsgroep met 75 %. In januari 2025 kreeg 15 % van de jongeren tussen 18 en 24 jaar een leefloon (of equivalent leefloon), tegenover slechts 1 % een werkloosheids- of inschakelingsuitkering.

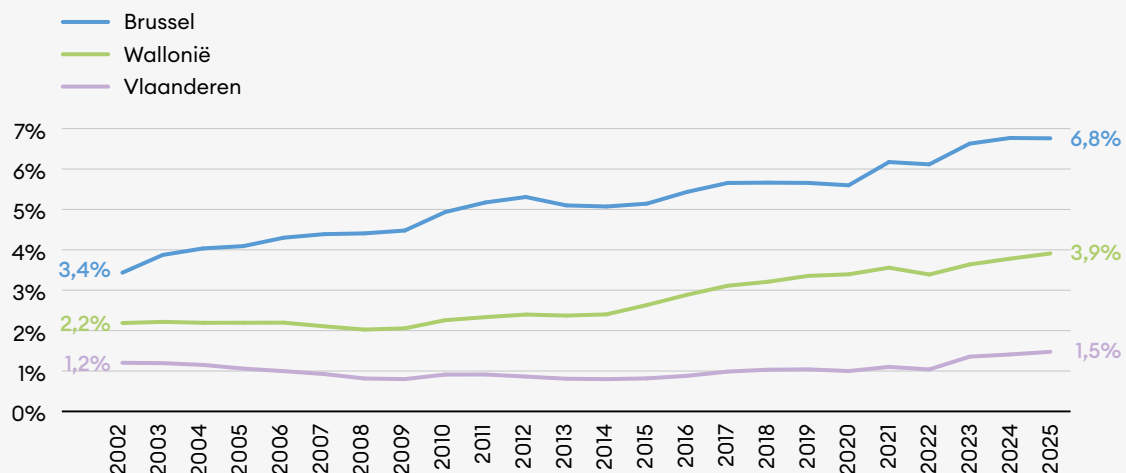
Die dalende trend in het aantal mensen met een werkloosheids- of inschakelingsuitkering – vooral onder jongvolwassenen – is deels toe te schrijven aan de opeenvolgende hervormingen die de voorwaarden voor het verkrijgen van die uitkeringen, met name de inschakelingsuitkeringen, hebben aangescherpt. Terwijl een aantal van hen (opnieuw) een job vinden, wenden anderen zich tot het OCMW of komen in een situatie van invaliditeit terecht, naargelang de omstandigheden. Nog anderen hebben geen statuut (meer) en ontvangen geen eigen inkomen. Deze situaties zullen in sterke mate toenemen als gevolg van de hervorming van het recht op werkloosheidsuitkeringen die in 2026 wordt doorgevoerd (→ kader **1**).

Het OCMW kan ook een **equivalent leefloon** toekennen, voornamelijk aan asielzoekers en vreemdelingen die legaal in het land verblijven, maar niet in het bevolkingsregister staan ingeschreven. Of het aantal begunstigden zal toe- of afnemen hangt vooral af van het migratiebeleid. Waar het aantal begunstigden van het equivalent leefloon in het Brussels gewest sinds 2013 een dalende trend vertoonde, is dit aantal sinds 2023 verdubbeld: van 4 000 begunstigden in 2022 tot meer dan 8 000 in 2023, 2024 en 2025. Die stijging is het gevolg van de instroom van Oekraïners met een attest 'tijdelijke bescherming' die een equivalent leefloon ontvangen.

In januari 2025 telde het Brussels gewest 47 304 begunstigden van een leefloon, tegenover 45 616 in Vlaanderen en 77 207 in Wallonië. Opvallend is dat er in het Brussels gewest meer leefloners zijn dan in heel Vlaanderen, terwijl het Vlaams Gewest vijf maal zoveel inwoners telt als het Brussels gewest. Op diezelfde datum (en inclusief de Oekraïense vluchtelingen) telde het Brussels gewest 8 261 begunstigden van een equivalent leefloon, tegenover 14 247 in Vlaanderen en 9 580 in Wallonië. De begunstigden van een leefloon of equivalent leefloon in het Brussels gewest nemen in totaal 27 % van alle in België toegekende leeflonen en equivalent leeflonen voor hun rekening (terwijl slechts 11 % van de Belgische bevolking in de hoofdstad woont). Het **percentage inwoners (18-64 jaar) dat een (equivalent) leefloon ontvangt**, is hoger in het Brussels gewest (6,8 %) dan in Vlaanderen (1,5 %) en in Wallonië (3,9 %). Steden als Charleroi (8,1 %) en Luik (10,5 %) laten evenwel nog hogere

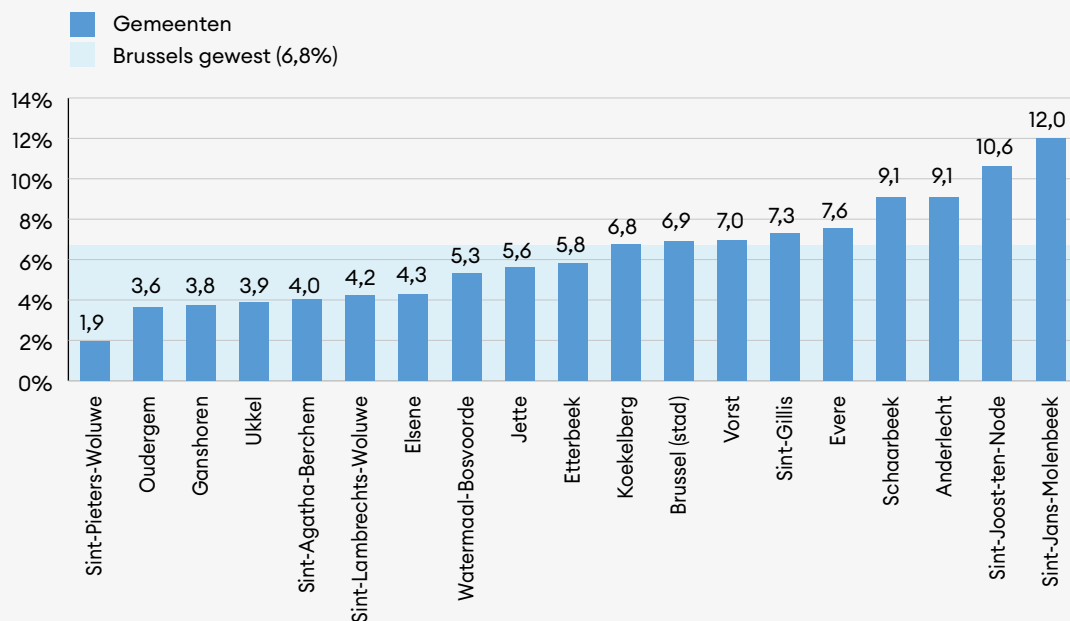
6

Evolutie van het aandeel begunstigden van een leefloon en equivalent leefloon in de bevolking van 18 tot 64 jaar, per gewest, januari 2002-2025

7

Percentage begunstigden van een leefloon of equivalent leefloon in de bevolking van 18 tot 64 jaar, Brusselse gemeenten, januari 2025

Bron: POD Maatschappelijke integratie; Statbel; berekeningen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

cijfers optekenen. Wat de evolutie betreft, in vergelijking met de situatie van 20 jaar geleden, is het verschil tussen het Brussels gewest en de andere gewesten van het land (en vooral met Vlaanderen) ook voor deze indicator groter geworden, in het nadeel van Brussel **6**. Dit percentage is zeer variabel binnen het Brussels gewest zelf: van 2 % in Sint-Pieters-Woluwe tot 12 % in Sint-Jans-Molenbeek **7**.

Daarnaast zien we dat het aantal Brusselse **65-plussers** dat in januari 2024 een IGO ontving 22 504 bedraagt, waarvan 59 % vrouwen en 41 % mannen. Dat cijfer komt overeen met 14 % van de bevolking van 65 jaar en ouder. In 2014 ging het om 9 %. Er zijn ook grote verschillen in het percentage ouderen dat een IGO ontvangt tussen de gemeenten: van 4 % in Sint-Pieters-Woluwe tot 27 % in Sint-Joost-ten-Node.

Tijdens het schooljaar 2023-2024 bleek 17 % van de leerlingen in het secundair onderwijs al een **schoolachterstand** te hebben opgelopen van minstens twee jaar. Dit globaal percentage voor het Brussels gewest is de afgelopen jaren gedaald, maar de ongelijkheden tussen de onderwijsvormen en de gemeenten blijven

bestaan. Het beroepsonderwijs laat het hoogste percentage leerlingen met een schoolachterstand (53 %) noteren, gevolgd door het technisch en kunstonderwijs (36 %) en vervolgens het ASO (7 %). Het aandeel leerlingen in het secundair onderwijs met minstens twee jaar schoolachterstand bedraagt 24 % bij leerlingen die in Sint-Joost-ten-Node wonen, tegenover 8 % in Sint-Pieters-Woluwe.

Het schooltraject van leerlingen en hun moeilijkheden kunnen ook worden geëvalueerd aan de hand van het aantal dagen **onwettige afwezigheid op school**. In het schooljaar 2022-2023 was 21 % van de leerlingen van het secundair onderwijs minstens 9 halve dagen onwettig afwezig, tegenover 14 % in Vlaanderen en 15 % in Wallonië. In de armste gemeenten van het Brussels gewest gaat het om één op de vier leerlingen. In drie jaar tijd zijn die percentages in de drie gewesten gestegen, maar in het Brussels-Gewest zijn ze verdubbeld. Het aantal leerlingen dat **vroegtijdig de schoolbanken verlaat**, is hoger in het Brussels gewest dan in de rest van het land. Dat is zeker het geval bij jongens: ongeveer 14 % van de jongvolwassen mannen tussen 18 en 24 jaar heeft vroegtijdig

de school verlaten, behaalde bijgevolg geen diploma secundair onderwijs en volgt geen enkele opleiding meer. Voor heel België gaat het om 9 %. Wat de meisjes betreft, liggen die percentages beduidend lager: 6 % in Brussel en 5 % op nationaal niveau.

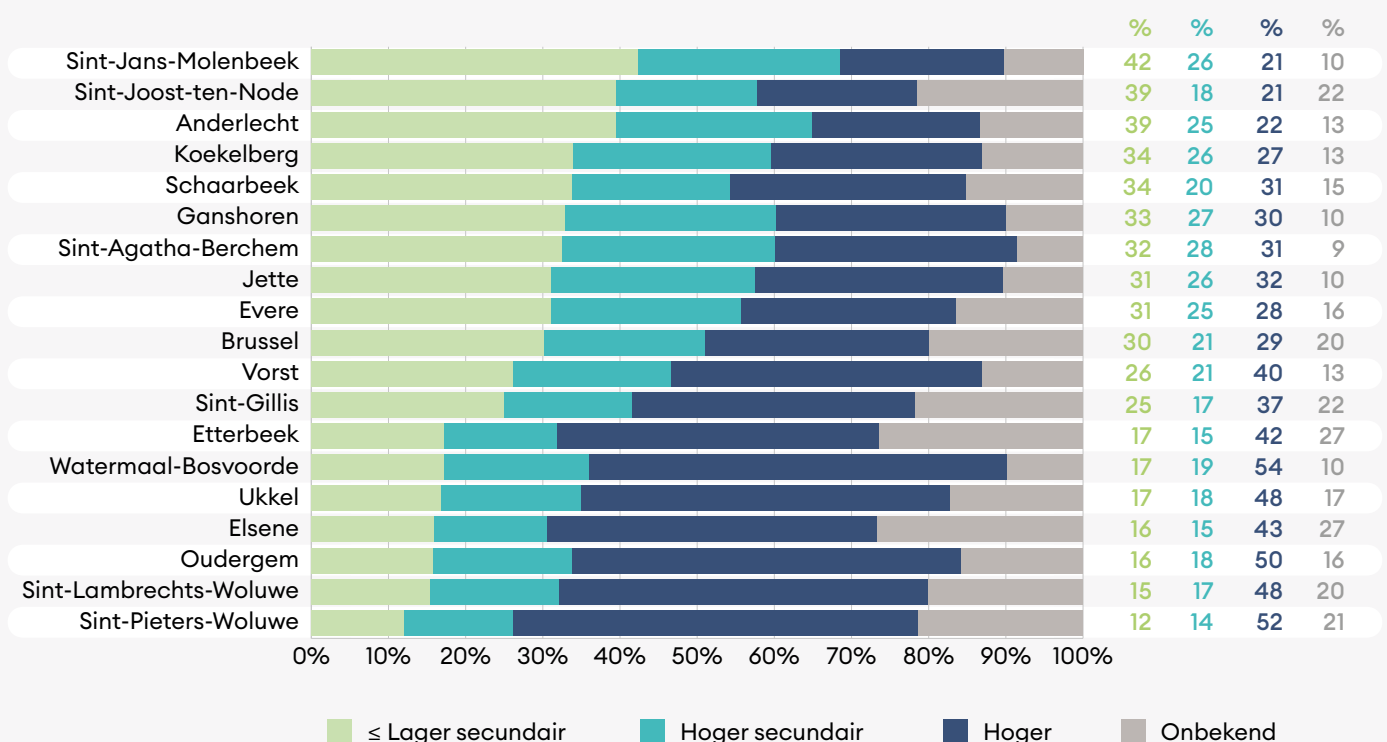
De resultaten van de Enquête naar de arbeidskrachten geven aan dat de bevolkingscategorie tussen 25 en 64 jaar in het Brussels gewest – in vergelijking met het Belgische gemiddelde – een **oververtegenwoordiging kent van laag- en van hoogopgeleide mensen** binnen de bevolking, en dat ten koste van het aandeel inwoners met een intermediair diplomaniveau (hoger secundair als hoogst behaalde diploma). In 2024 bezat 21 % van de Brusselaars tussen 25 en 64 jaar hoogstens een diploma lager secundair onderwijs, 26 % een diploma hoger secundair onderwijs en 54 % een diploma hoger onderwijs. Opvallend is dat slechts 12 % van de Brusselaars (25-64 jaar) een diploma van het secundair beroepsonderwijs behaalde, tegenover 30 % in Vlaanderen en 26 % in Wallonië.

Aan de hand van de administratieve gegevens van Census 2021 kan het **opleidingsniveau van de bevolking per gemeente** worden ingeschat – weliswaar slechts tot op zekere hoogte, aangezien er geen gegevens beschikbaar zijn voor een deel (tussen 9 % en 27 %, naargelang de gemeente) van de bevolking tussen 25 en 64 jaar. In Molenbeek, Sint-Joost en Anderlecht is het aandeel mensen zonder diploma hoger secundair onderwijs het hoogst: ongeveer vier keer zo hoog als in meer welvarende gemeenten zoals Sint-Pieters-Woluwe **8**.

Armoede hangt nauw samen met de positie op de **arbeidsmarkt**. Het armoederisicocijfer onder werklozen (60 %) is aanzienlijk hoger dan dat van werkenden (9 %) in het Brussels gewest. Niettemin kampen zowel werklozen als werkenden vaker met armoede in het Brussels gewest dan in de andere twee gewesten **9**.

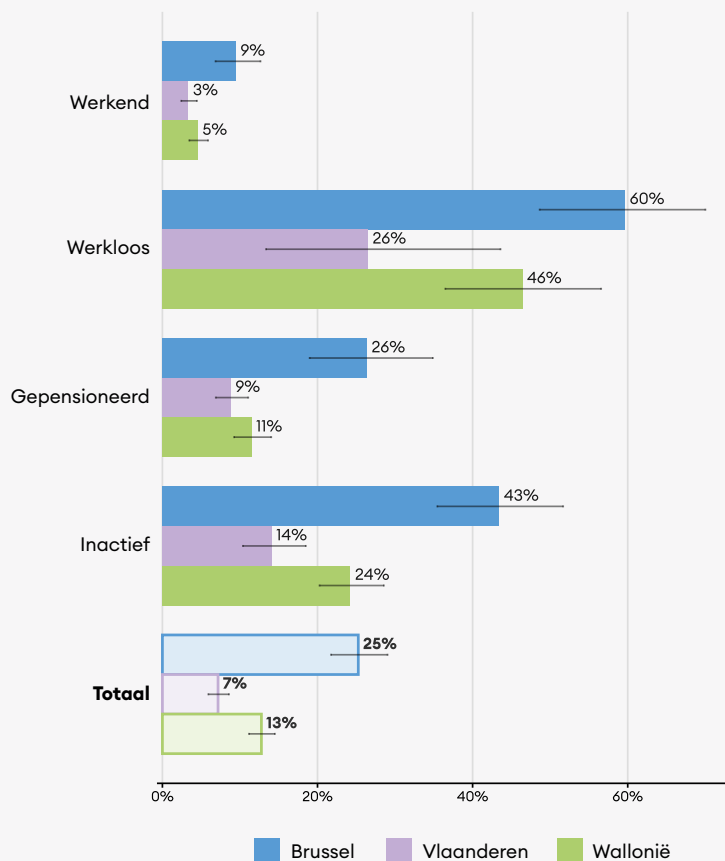
8

Verdeling van de bevolking van 25 tot 64 jaar naar opleidingsniveau per Brusselse gemeente, 2021

9

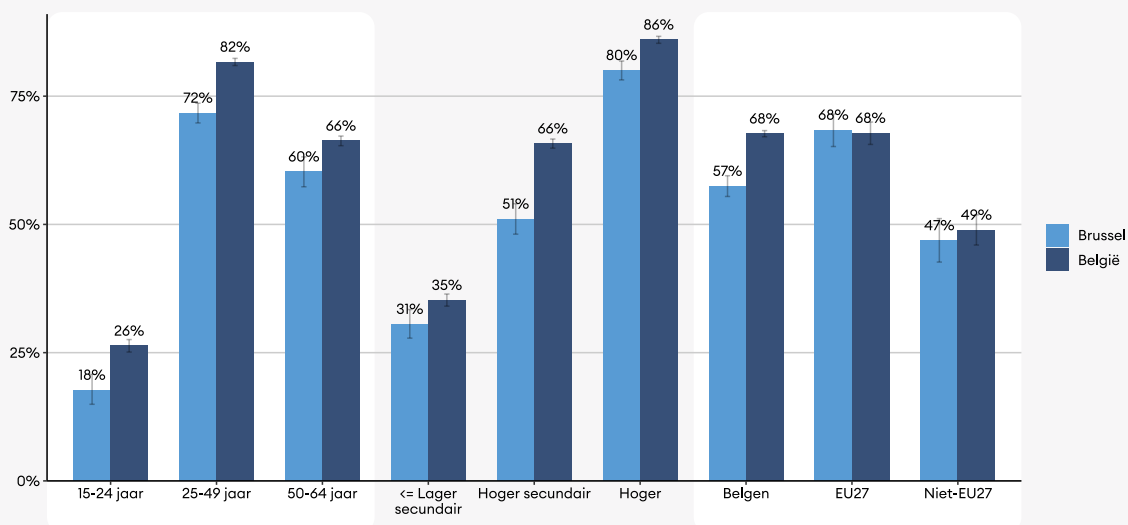
Armoederisicocijfer van personen ouder dan 16 jaar naargelang hun gedurende het jaar meest voorkomende arbeidsstatuut, per gewest

Bron: SILC 2024, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

10

Tewerkstellingsgraad volgens leeftijd, opleidingsniveau en nationaliteit (15- tot 64-jarigen), België en Brussels gewest, 2024

Noot: de tewerkstellingsgraad bij jongeren van 15 tot 24 jaar wordt beïnvloed door het grote aantal studenten onder hen die het aandeel inactieven in deze groep doen toenemen. Wanneer we de studentenpopulatie buiten beschouwing laten stijgt de tewerkstellingsgraad van de 15- tot 24-jarigen van 18 % naar 57 % in Brussel en van 26 % naar 68 % in België.

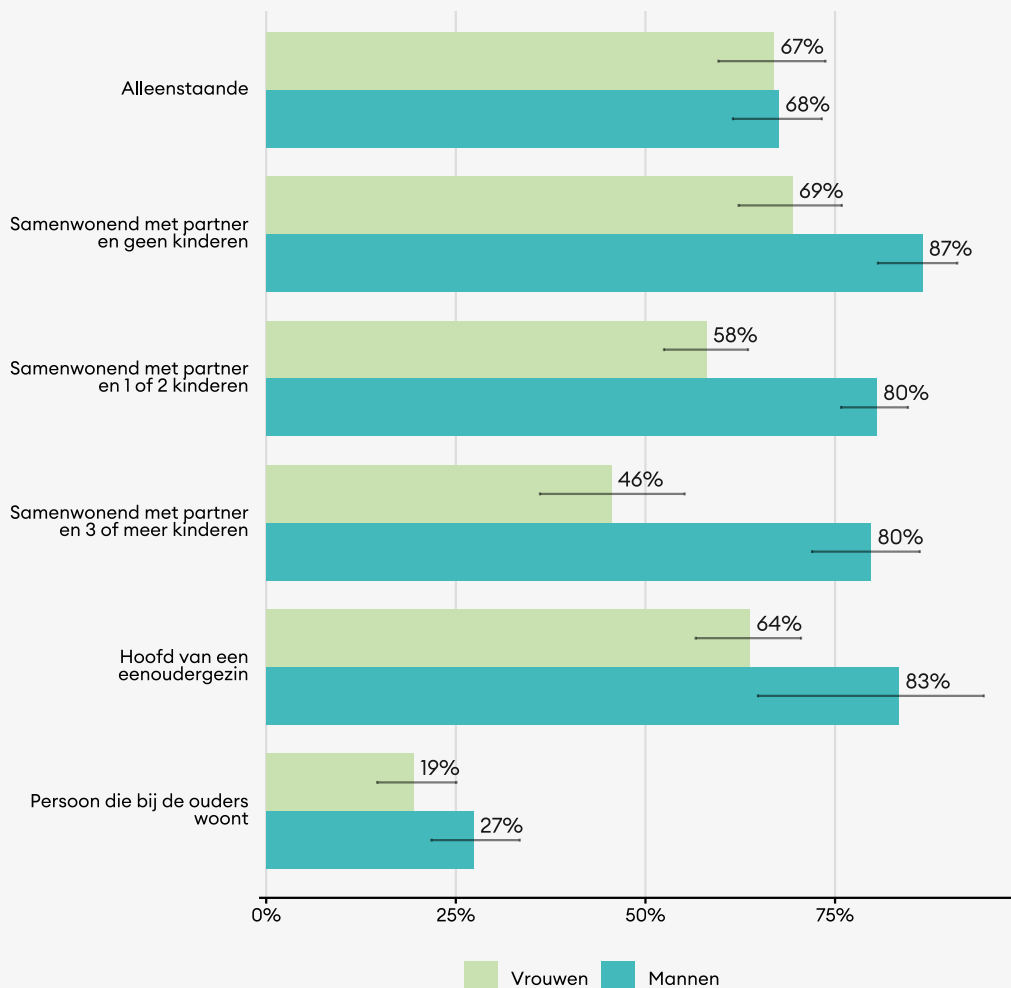
Bron: Enquête naar de arbeidskrachten; berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad voor de nationaliteit

Voor heel wat Brusselaars is een **job** vinden geen sinecure. Een vijfde van de inwoners van het Brussels gewest leeft in een huishouden met een lage arbeidsintensiteit. Het gewest telt weliswaar 820 725 ingevulde arbeidsplaatsen (interne werkgelegenheid), maar de helft daarvan wordt ingenomen door pendelaars uit Vlaanderen en Wallonië. Voor sommige groepen is het veel moeilijker om werk te vinden dan voor andere. Van de laagopgeleide Brusselaars met hoogstens een diploma lager secundair onderwijs heeft slechts 31 % een job, tegenover 80 % van de hoogopgeleiden (voor de categorie 15-64 jaar). De toegang tot werk verschilt eveneens naargelang nationaliteit en herkomst: in het Brussels gewest ligt de tewerkstellingsgraad het hoogst bij de groep van inwoners met een Europese nationaliteit (EU27) en het laagst bij degenen met een nationaliteit van niet-Europese landen **10**.

Verder blijkt ook het **huishoudtype** bepalend voor de toegang tot werk, met verschillen naargelang het geslacht: de aanwezigheid van kinderen in het huishouden heeft een opvallend grotere impact op de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen dan op die van mannen, onder meer als gevolg van een ongelijke verdeling van de taken in het huishouden. De tewerkstellingsgraad van vrouwen met een partner en drie kinderen of meer bedraagt 46 %. Bij mannen in dezelfde situatie is dat 80 %. Ter vergelijking: de tewerkstellingsgraad bij alleenwonende mannen en vrouwen is wel in evenwicht. Bovendien zijn vrouwen met een job twee keer zo vaak deeltijds tewerkgesteld als mannen **11**.

11

Tewerkstellingsgraad (IAB) volgens huishoudtype en geslacht (15- tot 64-jarigen), Brussels gewest, 2024

De **hoge huisvestingskosten** wegen zwaar op het budget van heel wat Brusselse huishoudens. De ongelijkheden worden er nog in grote mate door verergerd, aangezien de inkomens veel verder uit elkaar liggen dan de uitgaven voor huisvesting. De 20 % Brusselaars met de laagste inkomens leven in een huishouden dat ongeveer de helft van het inkomen uitgeeft aan huisvesting. Bij de 20 % Brusselaars met de hoogste inkomens bedraagt dat amper iets meer dan 10 % van hun inkomen.

Tussen 2004 en 2024 is de gemiddelde **huurprijs** in reële grootheden (dus na correctie voor inflatie) op de private markt met 19 % gestegen in het Brussels gewest. En dit in een regio waar 64 % van de huishoudens een woning huurt (54 % op de private markt; 10 % betaalt een huurprijs die lager is dan de marktprijs, via een sociale woningmaatschappij, een SVK of andere).

De stijgende trend in het aantal aanvragen voor een **sociale woning** zet zich voort, binnen een context waarin de ontwikkeling van het aanbod niet volgt: op 1 januari 2025 stonden 55 572 huishoudens op de wachtlijst voor een sociale woning (na schrappingen) **12**.

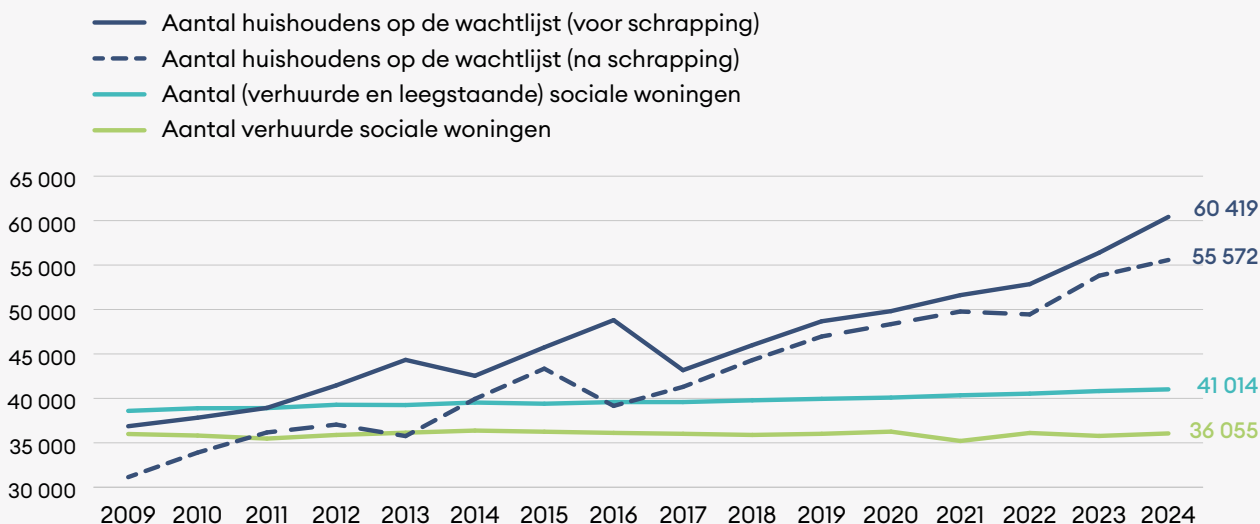
Het **aantal daklozen en slecht gehuisveste mensen** is eveneens sterk toegenomen in het Brussels gewest: In de nacht van 6 november 2024 telde Bruss'help maar liefst 9 777 dakloze en slecht gehuisveste personen. 36 % van hen bevond zich op straat of in een noodopvangcentrum. Het aantal dakloze en slecht gehuisveste personen steeg de afgelopen twee jaar met bijna 25 %.

Wat de **kwaliteit van de woningen en de levensomstandigheden** betreft, stellen we vast dat 30 % van de Brusselaars in een **overbezette woning** leeft. Bij gezinnen met kinderen loopt dat op tot de helft. Die situatie is het gevolg van de combinatie van verschillende factoren: het stedelijke karakter van het gewest (veel kleine woningen), hoge huurprijzen en lage inkomens bij een groot deel van de Brusselse huishoudens, in het bijzonder bij kroostrijke gezinnen.

Daarnaast leeft 24 % van de bevolking in een **woning met ernstige gebreken**, zoals vochtproblemen, rottend houtwerk, te weinig licht of geen eigen sanitaire voorzieningen voor het gezin. Voorts kampt 13 % van de Brusselse huishoudens met **energiedepriatie**, wat betekent dat ze hun woning onvoldoende kunnen verwarmen en/of in het afgelopen jaar niet in staat zijn geweest om hun elektriciteits-, gas- en waterfacturen te betalen. Het gewicht van de energiefacturen draagt vaak bij aan een

12

Aantal huishoudens op de wachtlijst (vóór en na schrappingen) en aantal sociale woningen (totaal en verhuurd), Brussels gewest, 31 december 2009-2024

overmatige schuldenlast bij Brusselse huishoudens. In extremis en na een bepaalde tijd kan niet-betaling van die schulden resulteren in **het afsluiten van de stroom**: tussen april 2025 en september 2025 werden al 2 351 huishoudens in het Brussels gewest afgesloten van het netwerk, in de meeste gevallen ging dat ook gepaard met een afsluiting van de gasvoorziening.

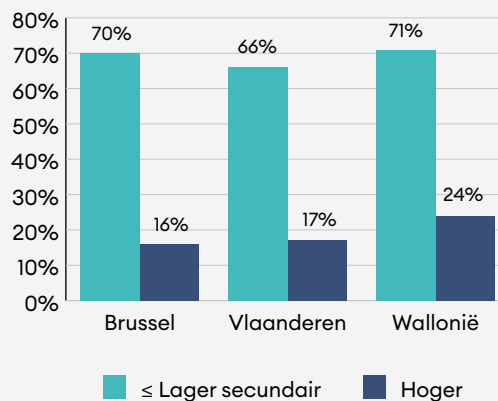
Hoewel de gecentraliseerde gegevens, die nodig zijn om de problematiek van de **overmatige schuldenlast** in kaart te brengen, onvolledig zijn, tonen ze aan dat die probleemsituaties vaak voortvloeien uit schulden die verband houden met het dagelijks leven: schulden in verband met huur en vaste kosten, schulden voor gezondheidszorg enz. **Kredietschulden** zijn niet de meest voorkomende schulden maar zijn wel goed gedocumenteerd bij de Centrale van kredieten aan particulieren. Uit die gegevens blijkt dat het percentage inwoners van het Brussels gewest dat een krediet aangaat (50 % van de meerderjarigen) lager ligt dan het nationale gemiddelde (63 %). Wat de kredietnemers met aflossingsproblemen betreft, zien we in het Brussels gewest dan weer een hoger cijfer (8 %) dan in de rest van het land (4 %).

Op basis van de gegevens van de SILC-enquête – meer bepaald de vragen in de module ‘kwaliteit van leven’ – kan de problematiek van **sociaal isolement** worden belicht in 2022. Zo blijkt 6 % van de Brusselaars op maandbasis geen vrienden of familieleden te zien, buiten de leden van het huishouden. Dat percentage van ernstig isolement is niet alleen dubbel zo hoog als in de rest van België (3 %), maar ook hoger dan het gemiddelde van de andere grote Belgische steden. Los van de frequentie van de sociale interacties, geeft 8 % van de Brusselaars aan dat ze met uitzondering van de leden van hun huishouden, bij niemand anders terecht kunnen voor sociale steun (op financieel, materieel of mentaal vlak). Vanuit een meer subjectief oogpunt tenslotte geeft 8 % van de Brusselaars aan dat ze zich de afgelopen maand vaak eenzaam hebben gevoeld. De sociaaleconomische situatie (laag opleidingsniveau en/of inactiviteit) en de samenstelling van het huishouden blijken bepalende factoren te zijn voor het gevoel van eenzaamheid. Mensen die alleen wonen en alleenstaande ouders, die in Brussel talrijker zijn dan in Vlaanderen en Wallonië, lopen veel meer risico om zich eenzaam te voelen dan koppels met kinderen.

De **toenemende digitalisering van publieke en private diensten** kan het risico op armoede en sociale uitsluiting verhogen en de problematiek van non-take-up van sociale rechten verergeren. Die trend draagt bij tot grotere sociale ongelijkheden. De digitale kloof is erg aanwezig. In het Brussels gewest ondervindt ongeveer 35 % van de inwoners problemen om met digitale tools te werken. Bij laagopgeleide mensen loopt dat cijfer op tot 70 %, tegenover 16 % van de hoogopgeleiden **13**. Van de laagopgeleide 16- tot 74-jarigen maakt ongeveer 12 % geen gebruik van het internet (tegenover minder dan 1 % van de mensen met een diploma hoger onderwijs) en meer dan de helft deed in 2024 geen beroep op e-governmenttoepassingen (tegenover 17 % bij de hoogopgeleiden). Tot slot maakt ongeveer een vijfde van de Brusselaars (16- tot 74-jarigen) geen gebruik van het internet voor bankverrichtingen.

13

Percentage digitaal kwetsbare personen (16-74 jaar) bij laag- en hoogopgeleiden, per gewest, 2023

Bron: Brotcorne et al., 2024; ICT- en internetgebruik bij huishoudens

KADER 1

HERVORMING VAN HET RECHT OP WERKLOOSHEIDSUITKERINGEN IN 2026

Sinds januari 2026 ondergaat het recht op werkloosheidsuitkeringen een grondige hervorming. Naast wijzigingen in de toegangsvoorwaarden worden de uitkeringen zelf vanaf 2026 beperkt tot maximaal twee jaar (naargelang het beroepsverleden). De inschakelingsuitkeringen worden tot maximaal één jaar beperkt.

Volgens de prognoses gebaseerd op de ramingen van de RVA van november 2025, zouden er in het Brussels gewest ongeveer 41 710 mensen die al langer dan twee jaar werkloos zijn hun werkloosheidsuitkering verliezen, het merendeel in de loop van het jaar 2026. In Vlaanderen zijn dat er 62 676 en in Wallonië 89 514 (het totaal voor België wordt dan 193 904).³ Dat komt neer op 5 % van de bevolking tussen 18 en 64 jaar in Brussel, 1,5 % in Vlaanderen en 4 % in Wallonië.

In het Brussels gewest heeft de meerderheid van de betrokken personen geen diploma secundair onderwijs of een diploma dat in België niet wordt erkend (53 %); 32 % is gezinshoofd en 22 % is 55 jaar of ouder. Vaker nog dan mensen in de andere huishoudcategorieën hebben deze gezinshoofden een laag opleidingsniveau of een diploma dat niet erkend is in België. In het Brussels gewest gaat het in totaal om twee derde van die groep: 71 % van de mannen en 60 % van de vrouwen.

De inwoners van de armste gemeenten van het Gewest worden het hardst getroffen. In Molenbeek vertegenwoordigen de potentieel uitgesloten werklozen 7 % van de inwoners tussen 18 en 64 jaar. In de gemeenten Sint-Joost, Brussel-Stad, Anderlecht, Sint-Gillis, Sint-Agatha-Berchem, Schaarbeek en Vorst gaat het om 6 %. In de armere gemeenten van het Gewest zullen er niet alleen verhoudingsgewijs meer mensen worden uitgesloten van de werkloosheidsuitkeringen. Daarbij komt nog dat het in diezelfde gemeenten vaker om personen met een laag opleidingsniveau of een niet-erkend diploma gaat, waardoor zij moeilijker aan een job zullen raken. In de gemeenten Sint-Joost, Molenbeek en Anderlecht is meer dan 60 % van de potentieel uitgesloten werklozen laagopgeleid of in het bezit van een niet-erkend diploma.

Op basis van schattingen gemaakt in januari 2025 door het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad⁴ zou 34 % (minimum) van de uitgesloten werklozen in het Brussels gewest – in de zes maanden na hun uitsluiting – terugvallen op een OCMW-leefloon, 17 % zou eventueel een job hebben gevonden, 5 % zou aanspraak kunnen maken op een ziekte- en invaliditeitsverzekering en 44 % zou geen eigen inkomen meer hebben. Bij die laatste categorie zou het gaan om mensen die niet voldoen aan de voorwaarden om een leefloon te krijgen (onder meer omdat hun huisgenoten een inkomen hebben), of mensen die in een situatie van non-take-up terecht zouden komen. Deze vooruitzichten moeten met de nodige voorzichtigheid gelezen worden en alleen de analyse van de

3 Ramingen van de RVA, november 2025.

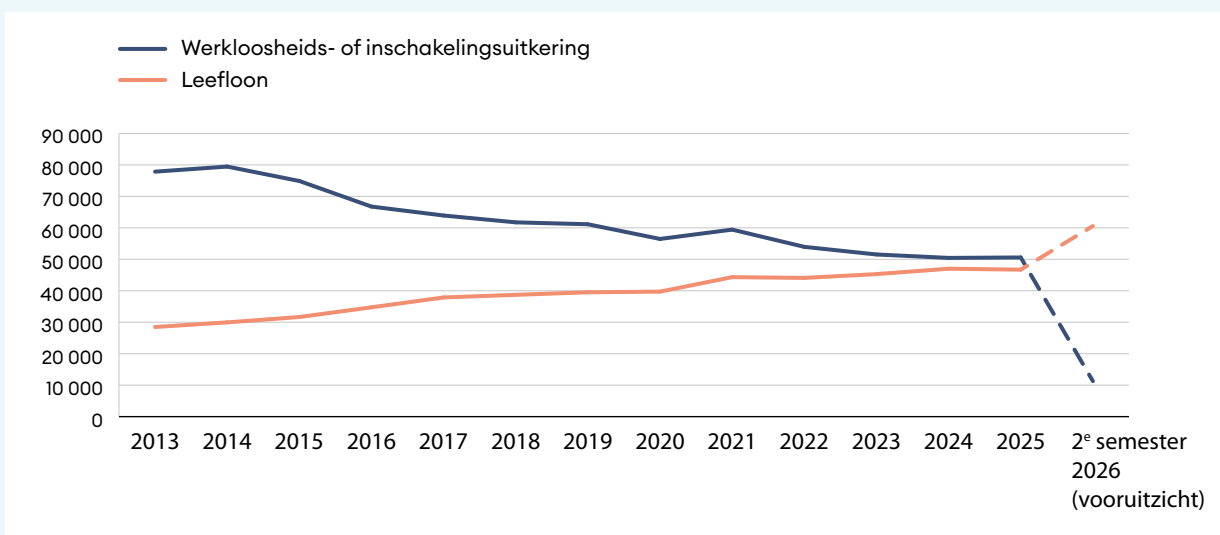
4 Zie Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2025), "Voorstel tot beperking van de duur van de werkloosheidsuitkeringen tot twee jaar: wat staat de uitgesloten werklozen te wachten en wat zijn de gevolgen voor de Brusselse OCMW's?", <https://www.vivalis.brussels/nl/publicatie/beperking-duur-werkloosheidsuitkeringen>

reële trajecten, *a posteriori*, zal toelaten om deze resultaten al dan niet te bevestigen. **De eerste aanwijzingen suggereren dat de uitstroom naar leefloon veel hoger zou kunnen liggen.**

De overgang van sociale zekerheid (werkloosheid) naar sociale bijstand (OCMW) is een trend die al een aantal jaren aan de gang is, onder meer onder invloed van hervormingen die in het bijzonder de toegang tot een werkloosheidsuitkering inperkten. De huidige hervorming en het grote aantal uitsluitingen van werkloosheidsuitkeringen die er uit voortvloeit dreigt niettemin een ongeziene toevloed te veroorzaken van mensen die bij het OCMW zullen aankloppen voor bijstand. Er wordt verwacht dat in 2026 het aantal leefloners het aantal uitkeringsgerechtigde werklozen bij de RVA zal gaan overtreffen **14**.

14

Evolutie van het aantal uitkeringsgerechtigde werklozen en leefloners, prognose voor 2026, Brussels gewest

Noot: **De eerste aanwijzingen suggereren dat de uitstroom naar leefloon veel hoger zou kunnen liggen.**

Bron: view.brussels, POD Maatschappelijke Integratie, RVA (ramingen augustus 2025), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad.

2. GEZONDHEID EN GEZONDHEIDSONGELIJKHEDEN

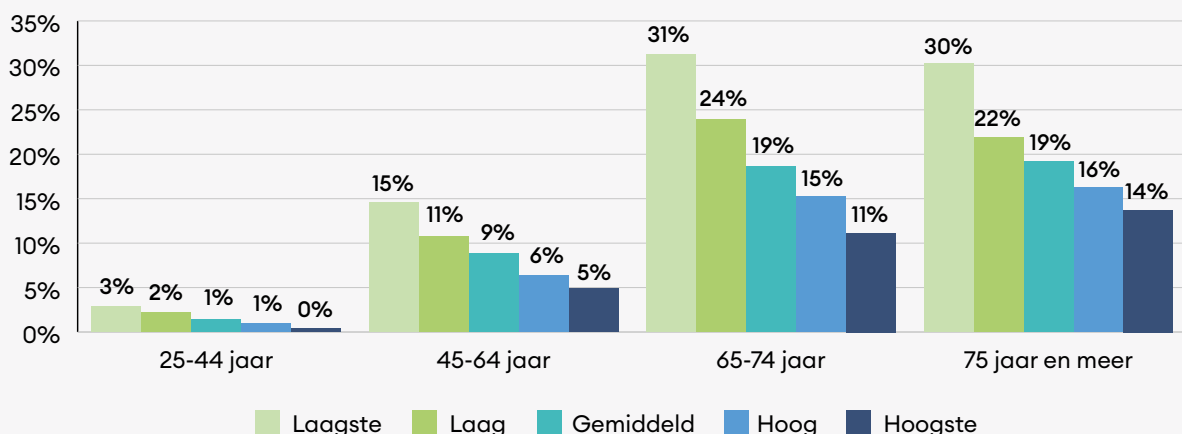
De sociaaleconomische status van personen heeft een zeer grote invloed op hun gezondheidstoestand. De grote sociale heterogeniteit die eigen is aan het Brussels gewest vertaalt zich naar aanzienlijke **ongelijkheden op vlak van gezondheid**. Deze ongelijkheden vormen zich gedurende de hele levensloop, en hangen enerzijds samen met de levensomstandigheden (arbeidsomstandigheden, huisvesting enz.) en anderzijds met de toegang tot gezondheidszorg (curatief en preventief).

De **ongelijkheden inzake mortaliteit** zijn het topje van de ijsberg en deze blijven op hetzelfde niveau als de voorgaande jaren: de inwoners van de armste Brusselse gemeenten hebben een levensverwachting die ongeveer 5 jaar lager ligt dan de inwoners van de meest welstellende gemeenten in het Gewest. De sociale situatie van de ouders heeft vanaf de eerste levensjaren een impact op de gezondheid van kinderen. Ook al ligt de infantiele sterfte heel laag, lopen kinderen die in een huishouden worden geboren zonder inkomen uit arbeid evenwel meer dan dubbel zoveel kans om in het eerste levensjaar te overlijden in vergelijking met kinderen die in een huishouden met twee inkomens worden geboren.

De prevalentie van tal van chronische aandoeningen vertonen ook een aanzienlijke sociale gradiënt. De sociale ongelijkheid in het geval van **diabetes** bijvoorbeeld is zeer uitgesproken: de prevalentie neemt duidelijk toe naarmate het inkomen daalt. Zo lijdt bijvoorbeeld 30 % van de 65- tot 75-jarigen uit het eerste inkomenskwaantiel (de 20 % armste inwoners) aan diabetes, tegenover 11 % van de mensen uit die leeftijdscategorie die tot het vijfde kwantiel behoren (de 20 % rijkste inwoners) **15**.

15

Aandeel Brusselaars met diabetes, volgens leeftijd en inkomenskwaantiel van de statistische sector van de woonplaats, 2023

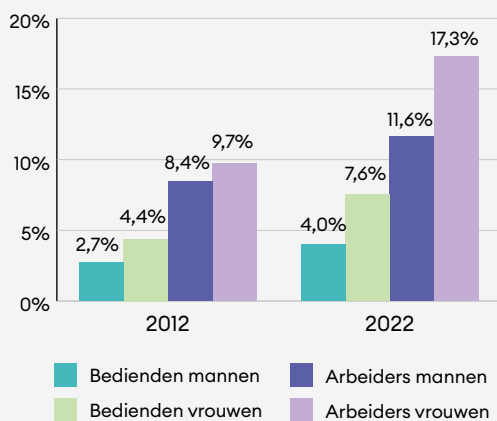

Bron: IMA Atlas 2023 & BISA 2020; berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

Ook onder de werkende bevolking stellen we sociale ongelijkheden op het vlak van gezondheid vast: het **risico op invaliditeit** is meer dan twee keer zo groot onder arbeiders dan onder bedienden. Het aantal en het aandeel van de bevolking dat in invaliditeit verkeert kennen een stijgende trend, in grote mate als gevolg van de toename van geestelijke gezondheidsproblemen (burn-out, depressie enz.) of spier- en skeletaandoeningen. Vrouwelijke arbeiders worden in beide gevallen extra hard getroffen. De ongelijkheden op het vlak van invaliditeit zijn doorheen de tijd nog toegenomen: tussen 2012 en 2022 is het invaliditeitscijfer bij mannen met een werknemersstatuut gestegen van 3 % naar 4 %. Bij vrouwelijke arbeiders ging dit percentage in dezelfde periode van 10 % naar 17 % **16**.

16

Invaliditeitscijfer per geslacht en beroepscategorie, stelsel van loontrekkenden, Brussel, 2012 en 2022

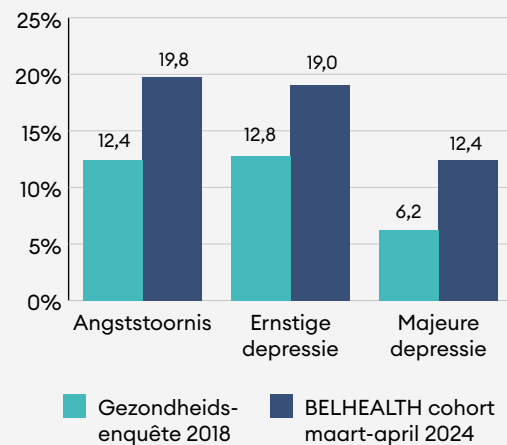

Bron: Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV); berekeningen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

Het aantal Brusselaars met **geestelijke gezondheidsproblemen** is sinds de COVID-19-crisis globaal toegenomen. Uit de gegevens van de BELHEALTH-enquête, die in de periode maart-april 2024 werd gehouden, blijkt dat bijna 20 % van de Brusselse respondenten symptomen vertonen van een angststoornis of een depressieve stoornis **17**.

17

Percentage van de volwassen bevolking* met bepaalde geestelijke gezondheidsproblemen, Brussels gewest, 2018 en 2024

* 15 jaar en ouder in de enquête van 2018, 18 jaar en ouder in het cohort BELHEALTH
Bron: Sciensano, Gezondheidsenquête 2018 en cohort BELHEALTH maart-april 2024

In deze Welzijnsbarometer kwam ook de **ongelijke toegang tot gezondheidszorg** aan bod: 38 % van de Brusselaars met financiële moeilijkheden heeft zorg moeten uitstellen (een percentage dat bijna tien keer hoger ligt dan bij welgestelde personen). Wat preventieve zorg betreft, met als voorbeeld borstkankerscreening, liet ongeveer 40 % van de vrouwen (50- tot 69-jarigen) uit het eerste inkomenskintiel (laagste inkomens) een mammografie nemen, tegenover ongeveer 60 % van de vrouwen uit het laatste inkomenskintiel (hoogste inkomens).

3. UITDAGINGEN

Dit statistisch overzicht legt een aantal sociale uitdagingen voor het Brussels gewest bloot.

‘Veranderende’ populatie

Terwijl een deel van de inwoners permanent op het Brussels grondgebied blijft wonen, kent de hoofdstad ook grote bevolkingsbewegingen. Een deel van de bevolking vernieuwt zich dus constant, wat de continuïteit van de sociale en gezondheidsprogramma's kan aantasten. Voor de welzijns- en gezondheidsdiensten brengt dit extra uitdagingen met zich mee op het vlak van opsporing, opvolging en toegang tot rechten voor nieuwe en kwetsbare doelgroepen.

Aanzienlijke armoede en ongelijkheden die zich vertalen in gezondheidsongelijkheden

De meeste indicatoren in deze Welzijnsbarometer geven aan dat het percentage personen dat in armoede leeft in het Brussels gewest over het algemeen hoger ligt dan in de andere gewesten van het land. Wanneer we de situatie in het Brussels gewest vergelijken met die in andere grote Belgische steden, zien we dat de sociaaleconomische toestand enigszins vergelijkbaar is, zij het iets minder ongunstig dan in de grote Waalse steden, afhankelijk van de indicator in kwestie.

De inkomensongelijkheid is duidelijk groter in het Brussels gewest dan in de andere gewesten en grote steden van het land. Die ongelijkheid hangt ook duidelijk samen met bepaalde sociaal-demografische kenmerken, zoals herkomst en nationaliteit. De hoogste inkomens in het Brussels gewest worden genoteerd bij de groep van inwoners met een EU 27-nationaliteit; de laagste inkomens zijn vooral terug te vinden bij Belgen van niet-Europese afkomst of inwoners met een niet-Europese nationaliteit.

De sociale ongelijkheden vertalen zich in aanzienlijke gezondheidsongelijkheden, zowel in de toegang tot preventieve en curatieve gezondheidszorg, als in de prevalentie van een aantal aandoeningen zoals diabetes. Binnen het Brussels gewest varieert de levensverwachting

sterk naargelang de sociale situatie van de inwoners.

Een negatieve evolutie ten opzichte van de andere twee gewesten omtrent belastbare inkomens en andere indicatoren

Hoewel het armoederisicocijfer zich op een hoog niveau handhaaft maar geen stijging vertoont doorheen de tijd, vertonen een aantal indicatoren een ongunstige evolutie.

Er is een relatieve terugval van de fiscale inkomens van de Brusselaars tegenover die van inwoners in de twee andere gewesten van het land. De lage fiscale inkomensklassen zijn oververtegenwoordigd in het Brussels gewest. Bovendien ligt het aandeel belastingaangiften met een netto belastbaar inkomen van nul in verhouding aanzienlijk hoger in het Brussels gewest. Dat valt enerzijds toe te schrijven aan het hoge percentage personen met een laag en niet-belastbaar inkomen (OCMW), maar anderzijds ook aan de sterke aanwezigheid van internationale en voornamelijk Europese ambtenaren, wiens loon niet in België wordt belast.

Bepaalde indicatoren, zoals het percentage van de bevolking op arbeidsactieve leeftijd dat een leefloon ontvangt of het percentage van de 65-plussers dat een IGO ontvangt, gingen de afgelopen tien tot twintig jaar in stijgende lijn in het Brussels gewest en namen sterker toe dan in de andere gewesten van het land. Ook het aantal huishoudens op de wachtlijst voor een sociale woning blijft toenemen.

De sociale ongelijkheden binnen het Gewest blijven sterk uitgesproken

De armste gemeenten van België liggen in het Brussels gewest. Op basis van het (administratief) mediaan equivalent beschikbaar inkomen zijn de vier armste gemeenten van België (in volgorde): Sint-Joost-ten-Node, Sint-Jans-Molenbeek, Anderlecht en Koekelberg. Schaarbeek en Brussel-Stad staan respectievelijk op de 7^e en 8^e plaats.^[5] De sociaal-ruimtelijke ongelijkheden blijven duidelijk afgetekend op het Brusselse grondgebied, met opvallende verschillen tussen de arme sikkels en het meer welstellende zuidoostelijk kwadrant in de tweede kroon, en met een tussenliggend noordwestelijk

kwadrant in de tweede kroon, en verder nog enkele verspreide clusters van arme wijken die samenvallen met een hoge concentratie sociale woningen. Deze sociaal-ruimtelijke spreiding is al decennia stabiel. Toch zien we een aantal evoluties, met enerzijds een daling van de inkomens in de noordwestelijke gemeenten van het Gewest (Sint-Agatha-Berchem, Ganshoren enz.) en in de gemeenten met veel sociale huisvesting, en anderzijds een toename van de inkomens in de arme sikkels, langs het kanaal (ongetwijfeld een weerspiegeling van gentrificatie) en in bepaalde welgestelde gemeenten in het zuidoosten van het gewest.

Toch zijn de verschillen tussen de gemeenten nog steeds erg groot: Molenbeek en Sint-Joost hebben een armoederisicocijfer dat ongeveer drie keer zo hoog ligt als deze van meer welvarende gemeenten zoals Sint-Pieters-Woluwe. Deze verschillen markeren vrijwel alle gezondheids- en welzijnsindicatoren (percentage leefloners, langdurig werklozen, laagopgeleiden, mensen met diabetes, participatiegraad van screeningprogramma's, levensverwachting enz.).

Een groot aandeel kroostrijke gezinnen en eenoudergezinnen bij de laagste inkomens: impact op de kinderen

Grote gezinnen (met drie of meer kinderen) en eenoudergezinnen zijn oververtegenwoordigd in de lage inkomensklassen. Dat leidt tot een armoederisicocijfer bij kinderen en jongeren van 32 %, wat nog hoger is dan het armoederisicocijfer voor de Brusselse bevolking in zijn geheel. De meerderheid van de kinderen en jongeren in het Brussels gewest geven recht op een sociale toeslag bij de kinderbijslag. Die armoede gaat gepaard met moeilijke levensomstandigheden (deprivaties, overbezetting van de woning enz.), die op hun beurt een impact hebben op onder meer het schooltraject van kinderen uit kwetsbare gezinnen, die gemiddeld vaker een schoolachterstand oplopen. Het percentage leerlingen met een zeker aantal afwezigheidsdagen vertoont de laatste jaren een toename in België, waarbij de hoogste cijfers in Brussel worden genoteerd.

Huisvesting neemt een centrale plaats in binnen de Brusselse sociale problematiek

De huurprijzen op de private markt situeren zich binnen een relatief smalle prijsvork, terwijl de inkomens erg ongelijk zijn. De woonuitgaven zijn dus relatief weinig indrukbaar, en nemen een grote hap uit het budget van veel Brusselse huishoudens. Bijgevolg verergeren de ongelijkheden nog nadat de huisvestingskosten van het beschikbare budget worden afgetrokken. Dat leidt tot onhoudbare financiële situaties voor een heel aantal personen aan de onderkant van de inkomensverdeling. Voor hen blijven er na aftrek van de huisvestingskosten nog slechts enkele euro's per dag over voor alle andere levenskosten. Het gevolg is een almaar toenemende vraag naar sociale woningen. De vele aanvragen leiden tot steeds langere wachtlijsten met mensen die aan de toelatingscriteria voldoen en die geconfronteerd worden met wachttijden die tot vele jaren kunnen oplopen.

'Mensen zonder papieren', asielaanvragers, daklozen en een verzadiging van de diensten

Ongeveer de helft van de personen zonder papieren in België verblijft in het Brussels gewest. Ook de gevolgen van de opvangcrisis voor asielaanvragers laten zich voelen in het Gewest. Verder neemt ook het aantal thuis- en daklozen toe in het gewest. De opvangvoorzieningen en eerstelijns welzijns- en gezondheidsdiensten zijn vaak overbelast waardoor hulpzoekenden vaak worden geweigerd of op een wachtlijst terechtkomen.

Toenemende digitalisering van de openbare en private dienstverlening, en digitale kloof

De toenemende dematerialisering en digitalisering van overheidsdiensten en private diensten kan zware gevolgen hebben voor personen die moeilijkheden ervaren in het gebruik van digitale tools en dreigt te leiden tot een toenemende sociale uitsluiting van die laatsten. Tal van Brusselaars ervaren moeilijkheden in de toegang tot en het gebruik van digitale tools. De sociale ongelijkheid op dat punt is opvallend, met als gevolg dat de groep onderaan de sociale ladder steeds meer moeite heeft om toegang te krijgen tot sociale rechten, overheidsdiensten en private dienstverlening (bv. bij banken).

Een toename van de problemen inzake geestelijke gezondheid en invaliditeit

Sinds de COVID-19-crisis kampen steeds meer mensen met psychische problemen.

Daarmee gepaard, en ook al voor de COVID-19-crisis, ging het aantal personen in een situatie van invaliditeit als gevolg van een burn-out of depressie in stijgende lijn, en dit in het bijzonder (maar niet alleen) bij vrouwelijke arbeiders. Het aantal gevallen van invaliditeit als gevolg van spier- en skeletaandoeningen neemt eveneens toe, opnieuw in het bijzonder bij vrouwelijke arbeiders.

Daarnaast zijn er ook veel mensen in Brussel die sociaal geïsoleerd leven, met name onder alleenwonenden en eenoudergezinnen – twee groepen die in het gewest sterk vertegenwoordigd zijn.

Hervorming van de werkloosheid, uitsluitingen, druk op de welzijns- en gezondheidsdiensten en OCMW's

De afgelopen jaren volgden verschillende crisissen elkaar op (COVID-19, energiecrisis en oorlog in Oekraïne), telkens met een aanzienlijke impact op de bevolking. In het bijzonder in het Brussels gewest, met zijn al grote aantal kwetsbare personen en zijn stedelijk en internationaal karakter. Een aantal van de federale hervormingen die werden goedgekeurd in het kader van de legislatuur 2025-2029, en in het bijzonder de beperking van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd, vormen een nieuwe schokgolf in het Brussels gewest in 2026.

De uitsluiting van langdurig werklozen zal in het algemeen ingrijpende gevolgen hebben voor de leefomstandigheden van tienduizenden inwoners van het gewest. Een groot deel van hen zal gaan aankloppen bij de OCMW's. Anderen, die geen recht hebben op een leefloon of er geen beroep op zullen doen, zullen terugvallen op solidariteit binnen het gezin, waardoor het huishouden een zuiver inkomensverlies lijdt. Een aantal van hen zal werk vinden, zij het soms in een preciaire job.

Het aantal OCMW-leefloners was al flink aan het stijgen, maar zal in 2026 het aantal werklozen met een uitkering overtreffen. Daardoor dreigt de druk op de OCMW's en de sociale diensten in het algemeen ongeziene proporties aan te nemen, waardoor de medewerkers op het terrein en de lokale besturen voor een enorme uitdaging komen te staan. Dat soort maatregelen, waarbij een aantal solidariteitsmechanismen van het federale niveau naar de OCMW's worden overgeheveld, kunnen grotere verschillen veroorzaken tussen gemeenten (en zelfs tussen gewesten), afhankelijk van hun middelen en de samenstelling van hun bevolking. De gevolgen van die maatregelen zouden blijvend kunnen zijn – ondanks de federale tegemoetkomingen via het leefloon en equivalent leefloon – omdat ze de te verwachten stijging van de kosten ten laste van de OCMW's niet volledig zullen kunnen compenseren.

Conclusie: de bestaansonzekerheid van een toch al kwetsbaar deel van de bevolking dreigt zo verder te worden aangescherpt in het Brussels gewest waar de armoede-indicatoren hoog zijn en verder toenemen.

VOOR MEER INFORMATIE:

Voor meer informatie:
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van
Brussel-Hoofdstad – Vivalis.brussels
Belliardstraat 71, bus 1 – 1040 Brussel
Tel.: 02/552 01 89
observat@vivalis.brussels

[https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/
observatoire/observatorium-voor-gezondheid-
en-welzijn-van-brussel](https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-welzijn-van-brussel)

Marion Englert
marion.englert@vivalis.brussels

Observatorium
voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad